

תולדות (239)

מדוע תפילת צדיק בן צדיק עדיפה?

וַיֵּצֵא לֹה' (כה. כא)

רש"י פירש שהקב"ה נעתר ל'ו', ליצחק, ולא "לה" לרבקה, משום שאינה דומה תפילת צדיק בן צדיק [יצחק בן אברהם] לתפילת צדיק בן רשע [רבקה בת בתואל]. וידוע קושיית העולם, שלכאורה תפילת צדיק בן רשע עדיפה ומשובחת יותר משום שאע"פ שגדל בין הרשעים, לא שעה אל מעשיהם ונשאר בצדקתו (ב"ר סג.ד), משא"כ צדיק בן צדיק, שלא היה לו נסיון זה? אך יש לתרץ ע"פ מה שאמרו חז"ל (ברכות י:): כל התולה בזכות עצמו, תולין בזכות אחרים, וכל התולה בזכות אחרים תולים בזכות עצמו, אם כן, יצחק שהיה בן צדיק תלה את הישועה בזכות אברהם אביו, ולכן תלו לו בזכות עצמו. אך רבקה שהיתה בת רשע חשבה בזכות עצמה, ולכן תלו לה בזכות אחרים שזה יצחק.

רבי יהונתן אייבשיץ בספרו "תפארת יהונתן"

וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֶדְמוֹנִי (כה. כה)

איתא בתרגום יונתן: בדיקנא שיניים, זקן ושיניים, וקשה למה היה השינוי בעשו משאר אנשים. וביאר ב"ראש יוסף": איתא במדרש טעם שהיה אדמוני ששתה הדם במעי אמו, ואיתא בתרגום יונתן (פרשת ויחי): "חכלילי עינים ולבן שיניים מחלב", השיניים גדלים מחלב שיונק התינוק. נמצא מאחר ששתה עשו הדם במעי אמו, ודם נעכר ונעשה חלב, א"כ נולד עם השיניים שגדלו מחמת חלב.

ספר "להתערן באהבתך"

החטא גורם עייפות לאדם

וַיָּבֵא עֶשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיִף (כה. כט)

"וְהוּא עָיִף", ברציחות, כמה דתימא "כי עיפה נפשי להרוגים" (רש"י). בסוף היום, בלילה, האדם עיף. מה גורם לאדם עייפות? לאנשים נדמה שעבודה גורמת לעייפות, אך כאן בפסוק מבואר שלא העבודה היא שגורמת עייפות לאדם אלא החטא הוא שגורם עייפות לאדם. והנה נוסח קריאת שמע שעל המיטה כולל את סדר הוידוי. מהו עניינו של וידוי לפני השינה? הענין הוא כנ"ל, אדם הולך לישון בכלל שהוא עיף, והעייפות בעצם שורשה בחטא, לכן: אשמנו בגדנו...

רב פינקוס זצ"ל בספרו "תפארת שמשון"

ישראל נמשלו לכוכבי השמים ולחול הים

וְהַרְפִּיתִי אֶת יִרְעָף כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם (כו.ד)

עם ישראל נמשלים, במקומות שונים, לכוכבי השמים ולחול אשר על שפת הים. ואומרת הגמרא (מגילה טז.), שכאשר עם ישראל עולים, הריהם נמשלים לכוכבים,

וכשהם יורדים חלילה, נמשלים לעפר ולחול הים. הכוכבים בשמים נראים פזורים, כל אחד בפני עצמו, שהרי אלפי קילומטרים מפרידים בין כוכב לכוכב. גרגירי החול, לעומת זאת, נראים כדבוקים זה בזה, אחוזים יחד, כסמל האחדות, אך האמת הפוכה: הכוכבים מאוגדים בקבוצות סביב הכוכב הגדול והמאיר שבכולם דוגמת מערכת השמש. ואילו חול הים, כל גרגיר לעצמו הוא, וכל רוח מצויה מפריחה אותו ממקומו. כך עם ישראל, כאשר הם מצויים למטה, בדרגה נמוכה, הריהם כמו חול, ללא אחדות, וכל רוח מצויה מפריחם. אך כשהם באחדות כולם מסתובבים סביב התורה, והיא המאחדת אותם הם למעלה, בדרגה גבוהה.

ספר "ומתוך האור"

טובה הברכה כאשר היא באה בהדרגה

וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיִּלְךְ הַלֹּךְ וַיִּגְדַּל עַד כִּי גָדַל מְאֹד (כו. יג)

למה מאריך הכתוב, ולא אומר בפשטות: ויגדל האיש מאוד? ואמר הגאון רבי חיים רפאפורט, שהפסוק מתייחס למה שנאמר בפסוק שלפניו: "ויברכהו ה'", ועיקר הברכה היא שתבוא בהדרגה, דהיינו מעלה מעלה, כי אם יצוה ה' הברכה פתאום לאיש ויעשרנו עושר גדול שלא כדרך הטבע, ישלוט בו עין הרע, כמאמר הכתוב במשלי: "הון מהבל ימעט וקובץ על יד ירבה". ולכן כשאמר "ויברכהו ה' ויגדל האיש", חזר ופירש שלא נתגדל בבת אחת, אלא הלך וגדל בהדרגה, עד כי גדל מאוד, כי כאמור זה עיקר הברכה.

ספר "כמוצא שלל רב"

וַיֵּצֵאק מִשֵׁם וַיַּחַפֵּר בְּאֵר אַחֲרָת וְלֹא רָבוּ עֲלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רַחֲבוֹת וַיֹּאמֶר כִּי עֲתָה הִרְחִיב ה' לָנוּ (כו. כב)

שתי הבארות הראשונות מרמזות על שני המקדשים, שאז עוד היתה לאויבים שליטה לריב עליהם ולהחריבם. ואילו הבאר השלישית מרמזת על בית המקדש השלישי לעתיד לבוא, שעליו לא יהא עוד שום קטגור. אזי יהיה "רחובות" בני ישראל יהיו בהרחבה ובשלווה, ושום אומה לא תעיז לנגוע בהם לרעה.

ספר "מעניה של תורה" בשם הרמב"ן

עד כמה יש להזהר מהשפעת שלילית

וַיְהִי כִּי זָקַן יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו (כו.א)

יש להקשות, למה לא כהו עיני רבקה? יש לומר: רבקה מלומדת בעשן ע"ז בבית בתואל אביה. מקשה תוספות זמן עבר מאז שהיתה בסביבת עשן עבודה זרה. ועוד שלא היתה אז, אלא בת ג' שנים כשהלכה מבית אביה. ונשארים בצריך עיון. רואים פלאים מה כוחה של

השפעה. שיצחק נתעוור מעשן זה ורבקה שלא היתה רחוקה מדרגתו, שהרי על הפסוק "וַיַּעֲתָר לוֹ ה' רש"י פירש שהקב"ה נעתר לו', ליצחק, ולא "לה" לרבקה, משום שאינה דומה תפילת צדיק בן צדיק [יצחק בן אברהם] לתפילת צדיק בן רשע [רבקה בת בתואל]. משמע שלא היה חילוק גדול במדרגתם דאם לא היה משום הכי, היתה תפלתה נענית. ובכל אופן רבקה לא הושפעה כלל מעשן עבודה זרה, כי לפני עשרות שנים בהיותה תינוקת פחות מבת ג' נכנס לה עשן עבודה זרה לעינים, לכן כבר לא הושפעה כלל. עד כמה יש להזהר מהשפעה שלילית אפילו בגיל רך.

ספר "לחתך עליון"

המלאכים דאגו שיעקב יזכה בברכות

וַיֹּאמֶר יַצְחָק אֶל יַעֲקֹב גֹּשֶׁה נָא וְאֶמְשָׁךְ בְּנֵי (כו. כא)
ובמדרש (בראשית רבה סה. ט) : כיון שאמר יצחק ליעקב גשה נא ואמושך בני, נשפכו מים על שוקיו והיה לבו רפה כשעוה, וזימן הקדוש ברוך הוא שני מלאכים אחד מימינו ואחד משמאלו, והיו אוחזין אותו במרפקו כדי שלא יפול. "ויבא לו יין" שואלים בעלי התוספות: מהיכן היה לו יין, הלא אמו הביאה לו רק לחם ומטעמים? אלא המלאך מיכאל הביא לו בקבוק יין מגן עדן, הלא היה אז פסח, וצריך ארבע כוסות למצות היום. "ואכל מכל". "מכל טוב שהוא מתוקן לעתיד לבא" (שם סז. ב). רואים כיצד המלאכים פעלו כל מה שנצרך כדי שיעקב יזכה בברכות. ומכאן לומדים יסוד נפלא: כשיש סיעתא דשמיא, אדם לא צריך לדאוג, מן השמים דואגים לו כל מה שצריך, מסדרים עבורו את כל הסידורים הנדרשים, והכל נעשה על הצד הטוב ביותר, עד לפרט האחרון.

ספר "יחי ראובן"

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֵב דָּגָן וְתִירֵשׁ (כו. כה)

ידוע שאין מעלה לאדם כמו הענוה ושפלות הרוח, כדאיתא (סוטה ה.א) שהקב"ה מרכין שכינתו אצל שפלי הרוח, על כן אין לך זמן מסוגל לברכות כשעה שבה האדם מרגיש שפל. כשראה יעקב אבינו שיצחק אוהב את עשו יותר ממנו ורוצה לברכו, היה לבו נשבר ונדכא. כן איתא במדרש (ב"ר סה. טו): שבאותה שעה יעקב היה אנוס וכפוף ובוכה, והיה לבו נמס כשעורה, וזה היתה שעת כושר שאין כמוה להיות ראוי לקבל את הברכות. מזה ילמד כל אדם, שבכל שהוא מרגיש יותר נכנע ושפל, הן מעצמו והן ממה שביישובו אחרים, כך הוא נעשה כלי ראוי ומוכשר לקבל את אותם הברכות שקיבל יעקב אבינו, כי מעשה אבות סימן לבנים.

ספר "ילקוט מאיש לרעהו"

הלכה: האיסור להתפאר בנתינת צדקה

כתב הרמ"א (י"ד סרמ"ד ס"יז): על כל פנים לא יתפאר האדם בצדקה שנותן, ואם מתפאר לא די שאינו מקבל שכר, אלא אפילו מענישין אותו. כתב הפסקים ותשובות (אות יב): מקור הדבר בגמרא (ב"ב י:): וחסד לאומים חטאת, כל צדקה וחסד שעכו"ם עושין חטא הוא להן, שאין עושין אלא להתיהר בו, וכל המתיהר נופל בגהינם. אמנם אם שואלים אותו האם וכמה נתן לצדקה, רשאי לענות, אם אינו מתכוין להתפאר, ומדת חסידות לשנות ולהסתיר נתינתו גם כשנשאל. ודע שכל זה דוקא אם הוא באמת מתפאר ומתייהר בצדקה שנותן, אבל אם אינו מתפאר בפועל אלא מתכוין בנתינת צדקה כדי שיכבדוהו בני אדם או לשם כוונה אחרת, בודאי מקיים בזה מצות צדקה, ועל זה אמרו חז"ל: שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

פסקים ותשובות י"ד

פתגם: שפיות היא היכולת לראות את עצמך כפי שאחרים רואים אותך.
ספר "שמחלה"

חקירה: מתנת על מנת להחזיר

התנאי הוא שיקנה בחזרה לבעלים הראשון, או רק שבמציאות יחזיר לו, אך אין צריך להקנות לו (קהילות יעקב בבא בתרא לה) *ספר "קובץ יסודות וחקירות"*

סיפור: עורבא פרח

עם הארץ שהתיימר להיות למדן, נשאל על ידי חבירו: מה פירושו של הביטוי המצוי בגמרא (ביצה כא.): עורבא פרח? נטל הלה את הגמרא עיין ברש"י, ולבסוף הסביר: עורבא פרח פירושו: נתן לו חזיר לאשה. מה משמע? השתומם איש שיחו. הרי רש"י מפורש הוא, השיב הלמדן: עורבא פרח: השיאו לדבר אחר.

ספר "חד וחלק" ח"ב (דף ע)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'יות בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוח, רבקה בת ליהו, רישירד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, יעקב בן אסתר, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. זרע של קיימא לבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלה, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr